

Speech Deltacommissaris Peter Glas op Brede Conferentie Klimaatadaptatie Zuid Nederland

Dames en heren,

- Bedankt voor de gelegenheid om u allen toe te spreken op deze prachtige conferentie. Zoals u zult begrijpen gaat niet alleen het onderwerp van vandaag, maar ook deze regio me aan het hart.
- De conferentie van vandaag heeft een zeer brede insteek. Met waterkwaliteit aan boord is het scala aan onderwerpen zelfs nog iets breder dan het Deltaprogramma! Desondanks hoop ik u allen aan te kunnen spreken met mijn bijdrage.
- Ik zie veel nieuwe gezichten in de zaal, ook hier vooraan waar de bestuurders zitten. Ik verwelkom jullie van harte in de Delta Community! De inkt van coalitie-programma's is nog maar net droog, of in geval van Limburg nog niet eens. [PM CHECKEN]
- Bij deze nodig ik jullie in één beweging ook meteen van harte uit voor het grote broertje van deze conferentie; het Nationale Deltacongres op 14 november in Goes. Daar zal worden stilgestaan bij de voortgang van het gehele Deltaprogramma en bij eventuele nieuwe accenten, inzichten en ontwikkelingen.
- Maar vandaag is het niet de dag van een nieuw verhaal voor oude vrienden, maar van een "oud" verhaal voor nieuwe vrienden. Want dat oude verhaal is het waard om opnieuw verteld te worden!

Het Deltaprogramma

- Wat is dat dan, dat deltaprogramma? In de kern is het deltaprogramma voor mij een manier van interbestuurlijk samenwerken om ons land te beschermen tegen de gevolgen van hoog water, droogte, hitte en extreme neerslag. Ik ga dit aan u toelichten en zal u meenemen in de opgaven waar we de komende jaren voor komen te staan, nationaal en in de regio Zuid-Nederland.
- Dit verhaal begint min of meer bij de Commissie Veerman, die in 2007 van het kabinet de opdracht kreeg om een eenvoudige doch moeilijke vraag te beantwoorden; "kunnen we hier blijven wonen?"
- Eind 2008 kwam de Commissie met een duidelijk antwoord: "Ja, dat kan.....maar dan moeten we wel aan de slag.". En zo gingen we samen op pad. Er kwam een wet, een fonds, een commissaris. Maar evenzo belangrijk, er kwam een beweging, een community, er kwamen plannen!
- In 2014 werden de Deltabeslissingen genomen. Strategische, richtinggevende beslissingen over hoe we Nederland in kunnen richten om ons aan te passen aan de gevolgen van een veranderend klimaat. Beslissingen voor waterveiligheid en zoetwater, met strategieën voor de kust, voor het IJsselmeergebied, de Wadden, de Zuidwestelijke Delta, en natuurlijk ook voor de Maas, die zo belangrijk is hier in Zuid-Nederland.
- En nu zijn we deze strategieën aan het omzetten in beleid en in maatregelen. Er zijn nieuwe normen gekomen voor waterveiligheid, en er zijn en worden plannen gemaakt om deze normen te behalen. Voor de bovenrivieren, hier de Maas, is de beleidsontwikkeling rondom het Integraal Riviermanagement in volle gang.
- Er wordt niet alleen nagedacht over een hoogwaterlijn, die richting geeft aan rivierverruimende plannen ten behoeve van bijvoorbeeld veiligheid, natuur, waterbeschikbaarheid, scheepvaart en regionale ambities, maar ook over een bodemlijn. Hiermee ontstaat een 'legger' voor het beheer van de rivierbodem, waarmee ook de scheepvaart gediend is.
- En daarmee komen we op een logisch bruggetje naar het laagwater. De droogte van vorig jaar heeft aangetoond dat het menens is. Dat we de gevolgen van een periode van droogte en

laagwater niet kunnen en mogen onderschatten. Nog los van de gevolgen voor landbouw, zoutindringing, drinkwaterinname, natuur etc., is er naar schatting voor een equivalent van 1 miljoen vrachtwagenritten aan binnenvaartvracht in die periode op de kant blijven liggen. Op de IJssel kon op enig moment nog maar met een kwart van de normale belading worden gevaren. Benzinstations konden nauwelijks nog worden bevoorrad, de bouw kwam in problemen door gebrek aan aanvoer van bouw materiaal.

- En ook hier in het zuiden hebben we de droogte gevoeld. En we voelen die nog steeds. Al sinds de deltabeslissingen in 2014 zijn we bezig om de maatregelen te treffen die in het deltaplan Zoetwater zijn opgenomen. Van 2015 t/m 2021 investeren rijk en regio voor heel Nederland samen 400 miljoen euro om onze watersystemen robuuster te maken en water beter vast te houden. Hier op de hoge zandgronden in het zuiden wordt ruim 83 miljoen geïnvesteerd in zoetwatermaatregelen, waarvan bijna 33 miljoen euro vanuit het Deltafonds. En we zijn alweer bezig met het formuleren van de volgende zoetwatermaatregelen waarvoor het rijk al 150 miljoen voor heeft gereserveerd in het Deltafonds. Het in beeld brengen van de waterbeschikbaarheid is een belangrijke stap om aanspraak te kunnen maken op middelen uit het deltafonds.
- Wie had dat kunnen denken vrijwel exact een jaar geleden, toen er enorme hoosbuien voor een ravage zorgden in Zuid-Limburg, met kolkende modderstromen in Meerssen.
- Met deze extreme buien in het achterhoofd ben ik verheugd met de inspanningen van minister Van Nieuwenhuizen om het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie ook financieel van de wal te duwen, door een tijdelijke impulsregeling om klimaatadaptatie te stimuleren. Het Deltafonds wordt aangepast om hier ook maatregelen voor ruimtelijke adaptatie uit te kunnen subsidiëren, en een regeling hiertoe ligt momenteel op de tekentafel.
- Stresstesten moeten overal, ook hier in Zuid-Nederland, uitwijzen waar de kwetsbaarheden zich bevinden. En vervolgens kan de kracht van de lokale democratie ten volle worden benut in het voeren van risicodialogen. Welke kwetsbaarheden moeten worden opgelost? Welke accepteren we? Die vragen gaan de komende jaren door velen van u aan keukentafels bij bewoners worden beantwoord.

Uitzoomen nationale opgave versnelde zss

- Dames en heren, hiermee zijn we op het diepste niveau gekomen van waar het deltaprogramma zich voltrekt. Bij mensen. Maar staat u mij alstublieft toe om weer even wat uit te zoomen.
- Het is hier niet een directe dreiging, maar er zijn signalen dat de stijging van de zeespiegel rond 2050 mogelijk zal gaan versnellen. Waar de stijging nu met ca 20 cm per eeuw als 'vals plat' is te omschrijven, wordt door de kennisinstellingen en wetenschappelijke instituten (KNMI, Deltares) verwacht dat dit na 2050 een serieuze klim gaat worden.
- In de wetenschappelijke wereld en in de pers horen we de laatste tijd regelmatig berichten dat de zeespiegelstijging kan gaan stijgen tot wel 2m in 2100 en mogelijk nog meer daarna. Deze onzekerheid kan verlamrend zijn, maar afwachten tot we meer weten en ondertussen op onze handen blijven zitten kunnen we ons in dit land niet permitteren. U wilt toch ook niet al die klimaatvluchtelingen van boven de rivieren hier ontvangen?
- Inmiddels zijn we dan ook in samenwerking met het ministerie van IenW en partners gestart met een meerjarig programma waarin onderzoek en het verkennen van lange termijn opties centraal staan. U hebt de minister hier vorige week over kunnen horen vertellen in de Tweede Kamer.
- In dit kennisprogramma zoeken we gezamenlijk naar antwoorden op cruciale kennisvragen, voeren we systeemverkenningen uit en zijn we gezamenlijk op zoek naar lange termijn opties om

ons land voor te bereiden op een versnelde zeespiegelstijging. Alle opties zijn daarbij nog open, want er zijn nog enorm veel onzekerheden.

- Dit meerjarig onderzoeksprogramma is erop gericht deze onzekerheden te verkleinen. Daarbij moet je denken aan onderzoek naar de relatie tussen de opwarming van de aarde, het afsmelten van Antarctica, de zeespiegelstijging en de mogelijke gevolgen hiervan voor Nederland.
- Ook verkennen we hoe met name maatregelen met een lange levensduur (denk aan grote keringen etc.) adaptiever uitgevoerd kunnen worden, zodat beter ingespeeld kan worden op onzekere ontwikkelingen.
- En ook; welke systeeminterventies zijn op de langere termijn mogelijk noodzakelijk? Ook daarover heb ik inmiddels een aantal gesprekken gevoerd om bestaande plannen te inventariseren en te kijken hoe we ze kunnen benutten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het al dan niet permanent afsluiten van de Nieuwe Waterweg of de aanleg van een nieuwe kustlijn.

Alfa, beta, gamma -> delta

- Dames en heren, degenen onder u die bij de Raveleijnlezing zijn geweest of bij de conferentie van het Nationaal Kennis- en innovatieprogramma voor Water en Klimaat (NKWK) in Delft, hebben mij wellicht al eens horen betogen dat we onze deltacommunity moeten verbreden.
- Het gaat in onze Delta immers niet alleen over hoe zaken effectief en efficiënt geregeld worden, maar ook over betrokkenheid en directe zeggenschap van mensen die geraakt worden door de maatregelen van de overheid. Waar in het verleden het waterdomein iets was van ingenieurs, is het speelveld allengs veel breder geworden.
- Er daarbij zijn andere vaardigheden nodig. Inmiddels weten we dat het gaat om méér dan technische kennis alleen. We hebben alpha-, beta- en gamma-kennis nodig, als we de wereld willen verbeteren. Ik zeg altijd: alpha + beta + gamma = delta.
- Juist in die strategische verbinding van kennis uit verschillende disciplines zit de oplossing om onze delta leefbaar te maken en gezond te kunnen doorgeven aan de jongere generaties.

Appèl

- Ik wil graag tot slot dames en heren, een appèl op u doen.
- Ik zie dat u hier in het zuiden een goede traditie hebt in het gezamenlijk formuleren van concrete plannen, denk aan het Bod van Zuid voor Ruimtelijke Adaptatie. Ook voor zoetwater en voor waterveiligheid hebt u dergelijke gezamenlijk ontwikkelde en breed gedragen plannen geformuleerd. Dat is effectief en zelfbewust besturen!
- Ik roep de aanwezige bestuurders, zowel de nieuwe als de oude vrienden, en natuurlijk ook alle andere aanwezigen hierbij op om hierbij aan te sluiten, hiermee door te gaan, maar vooral ook om zelf aan te slag te gaan.
- Aan de slag met stresstesten, risicodialogen, klimaatadaptieve omgevingsvisies maken, water vasthouden op de hoge zandgronden in brabant en limburg.
- Het is tijd om de klimaatadaptatiekoe bij de horens te vatten!

Dank voor uw aandacht.